

PKK'NIN IRAK'IN KUZEYİNDEKİ STRATEJİK KAYIPLARI VE PENÇE-KİLİT'E SALDIRILAR

İBRAHİM AYDIN

GİRİŞ

Terör örgütü PKK tarafından Irak'ın kuzeyindeki Türk Silahlı Kuvvetlerinin *geçici üslenme* bölgelerine yönelik gerçekleştirilen saldırılarda son dönemde ciddi bir artış yaşandı ve son bir aydaki

saldırılarda¹ 21 Türk askeri şehit oldu. Terör örgütünün saldırılarını bu şekilde artırmasının altında yatan gerçek neden, Türkiye'nin 2016 yılından bu yana terörle mücadelede konseptinde gerçekleştirdiği kapsamlı değişimin sınır ötesi bölümünün 2019'dan iti-

¹ 22-23 Aralık 2023'te Hakurk ve Metina'da,12 Ocak 2024'te Zap bölgesinde.

Terör örgütü PKK açısından Irak'ın kuzeyinde stratejik öneme haiz üç bölge mevcuttur. Bu bölgeler; Mahmur, Sincar ve örgütçe Medya Savunma Alanları olarak adlandırılan kurtarılmış bölgelerdir.

baren Irak'ın kuzeyinde uygulamaya konulmasının yarattığı sonuçlardır. "Sınırların emniyetini ilerden sağlama ve terörü kaynağında yok etme" şeklinde geliştirilen strateji kapsamında, bölgede etkili ve kalıcı tedbirlerin alınmasıyla terör örgütünün Irak'ın kuzeyinde 40 yılda oluşturduğu stratejik alanların ve elde ettiği inisiyatifin kaybedilme riski ortaya çıktı.

Bölgede hayata geçirilen etkili ve kalıcı tedbirlerin başında, Irak sınır hattı güneyinde güvenli bölge tesis edilmesi maksadıyla oluşturulan geçici üsler gelmektedir. Anılan üsler, terör örgütü PKK'nın sınırın hemen ötesinde oluşturduğu "terör kamplarını" neredeyse etkisiz hâle getirdiği gibi daha güneydeki terör merkezlerini de tehdit/tahdit eder duruma geldi. Bunun yanı sıra Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından yürütülen ve örgütün lider kadrolarını etkisizleştirmeyi hedef alan (dekapitasyon) çalışmaları da devreye sokulup ciddi sonuçlar alınınca örgütün alanındaki inisiyatifi son derece kısıtlandı. Ayrıca bölgede, örgüte ait kritik tesis ve merkezlere yönelik gerçekleştirilen ağır saldırılar da örgütsel motivasyonun kırılması ve caydırıcılık noktasında oldukça etkili oldu. Tüm bunlar,

örgütü bölgede sahip olduğu stratejik alanları ve bölgesel inisiyatifini kaybetmesi riskiyle karşı karşıya bıraktı.

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN IRAK'IN KUZEYİNDEKİ STRATEJİK MERKEZLERİ

Terör örgütü PKK açısından Irak'ın kuzeyinde stratejik öneme haiz üç bölge mevcuttur.² Bu bölgeler; Mahmur, Sincar ve örgütçe Medya³ Savunma Alanları olarak adlandırılan kurtarılmış bölgelerdir.

Mahmur ve Sincar, PKK açısından süreç içerisinde ortaya çıkmış stratejik fırsat alanlarıdır. Türkiye'den göçün yarattığı Mahmur fırsatıyla terör örgütü IŞİD'in saldırı ve işgaliyle ortaya çıkan Sincar fırsatı, örgüte bölgede önemli iki merkezi kontrol etme imkânı verdi. Özellikle Suriye'de PKK tarafından oluşturulan sözde *öz yönetim modeli*nin Irak'ın kuzeyinde de hayata geçirilmesi niyeti ve gayreti de bu iki merkezi örgüt açısından stratejik konuma taşıdı. Medya Savunma Alanları ise PKK'nın Suriye-Lübnan'dan Irak'ın kuzeyine geçişinden itibaren yıllara sâri olarak tahkim ettiği

² Bu, aynı zamanda örgütün bölgedeki varlığıyla ilgili üç kriz merkezi de demektir.

³ Medya adı, "Med"lerin ülkesi anlamına gelmektedir. Terör örgütüncü Kürtlerin kökeninin Milattan Önce İran'ın kuzeybatı bölgelerinde yaşayan ve eski İran halklarından birisi olan Medlere dayandırılmasından ve Yunanlar tarafından bu halkın yaşadığı bölgeye "Medya" adının verilmiş olmasından kaynaklıdır.

Türk Silahlı Kuvvetleri, sınır ötesi harekâtını sürdürüyor.

kurtarılmış bölgeleri ifade eder ki bu bölgeler örgütün en önemli stratejik kazanımıydı.

MAHMUR KAMPI'YLA İLGİLİ GELİŞMELER

Mahmur Kampı, PKK terör örgütünün planlı baskısı neticesinde 1990'lı yılların başında Türkiye'den Irak'a göç ettirilen vatan-daşlar tarafından 1998 yılından itibaren kullanılan, 2011 yılından itibaren de hem Irak hükümeti hem de Birleşmiş Milletler (BM) tarafından "*Resmî BM Kampı*" olarak tanınan ve 13 bin civarında mültecinin bulunduğu bir *mülteci kampıdır*. 1994 yılında Şırnak ve

Hakkâri bölgesinden Irak sınırını geçen 10-15 bin kadar aile, önce Etruş peşinden Ninova ve Nehdare gibi kamplar olmak üzere dört yılda sekiz kamp değiştirerek son olarak Saddam Hüseyin yönetimi altında olan Mahmur Kampı'na yerleştirildi. Mahmur Kampı,⁴ Erbil'e 65 km mesafede, merkezi Musul olan Ninova vilayetine bağlı Mahmur ilçesinde ve bölgedeki stratejik Karacak Dağı'nın yamacında yer almakta olup bu dağ, terör örgütü PKK'nın bölgeye taşıdığı yüzlerce terörist tarafından örgütün silahlı üssü hâline getirilen bir bölgedir. İlçe çevresinde de örgütün çok sayıda kontrol noktası bulunmaktadır.

⁴ Kampın oluşumuna ilişkin şöyle bir anekdot vardır: PKK terör örgütüne 1992 yılında yapılan bir plan çerçevesinde, Türkiye'de sınır hattında yaşayan ve örgütün etkilemesi mümkün olan en az 30 bin insan, devletten baskı gördükleri bahanesiyle Irak'ın kuzeyine geçirilecek. Duhok bölgesine yönlendirilecek bu insanlar kullanılarak -gerek fiili durum yaratılarak gerekirse de çatışmak suretiyle- PKK'nın öncülüğünde Duhok kenti ele geçirilecekti. Böylelikle hem Türkiye'ye karşı bir koz elde edilecek hem de Irak'ın kuzeyinde bir yerleşim bölgesinin kontrolü sağlanacaktı. Duhok'un seçilmesinin nedeni ise Irak Kürt bölgesinde bulunan üç şehirden Erbil'de KDP'nin, Süleymaniye'de ise KYB'nin hâkimiyetinin söz konusu olması dolayısıyla Duhok'ta hâkimiyet oluşturabilmenin daha mümkün gözükmesiydi. Üstelik Duhok bölgesindeki aşiretlerin Türkiye'deki bazı aşiretlerle akrabalıkları da avantaj olarak görülmüştü. Ancak Barzani'nin bu insanları farklı bölgelere yönlendirerek örgütün bu planını bozduğu zikredilir. Saddam Hüseyin'in, göçmenleri Mahmur'a kabulünün arkasında da muhtemelen KDP bölgesinin kontrolünde bu insanlardan istifade edilebileceği düşüncesinin yattığı varsayılır.

Mahmur kampındaki terör örgütü PKK varlığı, Bağdat'ın girişimlerine rağmen devam ediyor.

Diğer taraftan Mahmur Kampı, terör örgütü lideri A. Öcalan'ın çerçevesini çizdiği *demokratik özerklik* modelinin ilk olarak yaşama geçirildiği yer kabul edilmektedir. Sistemde *mahalle meclisleri*, *halk meclisi*, buradan seçilen bir *yürütme komitesi* ve *eş başkanlık* sistemine dayalı bir belediyeye yönetilmektedir. Dolayısıyla kamp, sıradan bir mülteci kampı olmaktan ziyade PKK terör örgütünün adeta kantonlaştırdığı bir yerleşim birimine dönüşmüş durumdadır. Mahmur aslında, 2003 yılı öncesinde Ninova (Musul) idari sınırları içerisinde yer almaktaydı. 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgali ardından ilçe idari olarak Erbil'e bağlandı ancak birtakım güçlükler yüzünden Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY), Mahmur ilçesinin idari yönetimini 2008 yılında tekrar Bağdat'a teslim etti. 2014 yılında IŞİD terör örgütünün bölgeye müdahalesinde Irak

güvenlik güçlerinin çözülmesi üzerine işgal sonrası ilçe yönetimi yeniden IKBY yönetimine geçti. 16 Ekim 2017 tarihinde Irak merkezî hükümetinin bölgeye yönelik gerçekleştirdiği operasyon sonucunda da ilçede bölünmüş bir yapı oluştu. İlçe merkezi ve ilçenin büyük kısmı idari olarak Ninova vilayetinin bir parçası olup ilçenin kuzey bölümü IKBY'nin kontrolünde ve ilçenin güneyinde yer alan Mahmur Kampı'nı ise PKK kontrol ediyor.⁵

Örgüt, daha önce kampta BM tarafından kullanılan binayla Iraklı polis güçleri tarafından kullanılan karakola el koymuş, asayiş güçleri ve Peşmerge'nin kampa girişine de izin vermemektedir. Örgüt tarafından baskıyla kamptaki bütün aileler sindirilmiş, kamptaki neredeyse hemen herkes silahlandırılmış, özellikle 12-18 yaş arasındaki çocuklar zorla

⁵ İlçe, sadece Mahmur Kampı'ndan ibaret olmayıp kampın dışında ilçede 10 bin insan yaşamaktadır.

kamlara götürülmek suretiyle örgütsel eğitimden geçirilmiş durumdadır. Bu şekilde eğitim ve insan kaynağı açısından Kandil'deki teröristlerin adeta kuluçka yuvası hâline gelen Mahmur Kampı, PKK için hem siyasi hem de silahlı faaliyetler açısından hayati öneme sahip stratejik bir değerdedir. Kamp, örgüt için stratejik önemde olduğu kadar, uzun zamandır Türkiye'nin de stratejik hedefleri arasında yer almaktadır. Nitekim, 2022'nin Eylül ayı içerisinde Türk istihbaratı ve operasyon birlikleri tarafından kampa yönelik gerçekleştirilen son operasyonda iki terörist ele geçirilerek Türkiye'ye getirildi.

Kamptaki bütün gelişmelerin farkında olan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHRC) tarafından, Mahmur Kampı'ndaki sivilleri korumak için gerekli görülen yasal önlemleri almanın Irak hükümetinin yetkisinde olduğu ifade edildi. Irak merkezî güçleri de 2023 Mayıs ayı içerisinde kampı ablukaya alarak kamp yönetiminden, yerel polisin kampa geri dönmesini, kampın güvenliğinin ordu ve polis tarafından sağlanmasını, kampın etrafının tel örgüyle kapatılmasını ve kampa girişin tek merkezden ve kontrollü olmasını talep etti. Ayrıca 2019'da Erbil Başkonsolosluğunda görevli bir Türk diplo-

matın şehit edilmesinin ardından IKBY tarafından da Mahmur'dan Erbil'e giriş-çıkışlar sınırlandı.

Tüm bu gelişmeler neticesinde PKK, 2023'ün Ekim ayı içerisinde yaptığı açıklamada, "*kamptaki askerî güçlerini çekme kararı aldıklarını*" bildirdi. Her ne kadar BM görevlilerinin "*askerî kamp*" iddiasıyla kampa gelmedikleri ifade edilse de kampın resmî statüsü sürmektedir. Örgüt tarafından da kampın, *BM Mülteci Kampı* sıfatının kaybedilmek istenmediği anlaşılmaktadır. Çünkü Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (UNHCR) kampı resmî mülteci kampı olarak tanınması (kampın seçilen yöneticilerini dâhil), kampa uluslararası bir boyut katarken örgüt için adeta bir kalkan vazifesi olmakta, diğer taraftan teröristler için de *güvenli* bir bölge ve yaşam alanı oluşturmaktadır. Mahmur Kampı'nın terör örgütüne sağladığı tüm bu avantajlara rağmen, kampın akıbeti örgüt açısından giderek belirsizleşiyor.

SİNCAR BÖLGESİYLE İLGİLİ GELİŞMELER

Bağdat-Şam hattının kritik bir kavşak noktasında yer alan ve Irak'taki Yezidilerin yoğun olarak yaşadığı Sincar ilçesi, idari açıdan Musul vilayeti sınırlarında bulunmakla birlikte

Irak merkezî güçleri de 2023 Mayıs ayı içerisinde kampı ablukaya alarak kamp yönetiminden, yerel polisin kampa geri dönmesini, kampın güvenliğinin ordu ve polis tarafından sağlanmasını, kampın etrafının tel örgüyle kapatılmasını ve kampa girişin tek merkezden ve kontrollü olmasını talep etti.

Tüm bunların maksadı, Suriye sınırına sıfır noktasında yer alan stratejik önemdeki bu ilçeyi örgüt için ikinci bir Kandil yapmaktır. Nitekim, bölgeye girişin bahanesini oluşturan IŞİD işgali bitmesine rağmen örgüt ilçeyi terk etmedi.

2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgali sonrasında bölgedeki Kürt güçlerinin ABD'yle anlaşmaları sonucu IKBY denetimine verildi. 2005 yılında yapılan Irak Anayasası'nın 140. maddesi kapsamına alınarak idari olarak Irak merkezî hükûmetine bağlı ancak askerî ve idari kontrolün IKBY'de olduğu "itilafî bölgeler" arasına sokuldu. Askerî ve idari kontrol IKBY'de olunca bölge, IKBY'nin filî kontrolüne geçti. Ancak Haziran 2014'te Musul'da denetimi sağlayan IŞİD, Ağustos 2014'te Sincar'a yönelince buradaki Peşmerge gücü Sincar'dan çekildi ve buranın kontrolü IŞİD'in eline geçti. IŞİD'in Sincar'daki Yezidilere yönelmesi üzerine PKK, Kandil ve Mahmur'daki unsurlarının bir kısmıyla Suriye'deki YPG-YPJ unsurlarının bir kısmını Sincar'a sevk etti. Anılan unsurların yanı sıra Sincar'da yerel halktan oluşan ve ağırlığını Yezidilerin oluşturduğu Şengal Direniş Birlikleri (YBŞ) adı altında kendi kontrolünde yeni bir örgüt kurdu. Bununla da yetinmeyerek ilçenin idari kontrolünü sağlayabilmek için Sincar İnşa Meclisi isimli idari bir yapı oluşturdu. Tüm bunların maksadı, Suriye sınırına sıfır noktasında yer alan stratejik önemdeki bu ilçeyi örgüt için ikinci bir Kandil yapmaktır. Nitekim, bölgeye girişin bahanesini oluşturan IŞİD işgali bitmesine rağmen örgüt ilçeyi terk etmedi.

ABD'nin hava desteğinde Peşmerge güçleri ve YBŞ'nin katılımıyla oluşturulan "Sincar İttifakı" tarafından düzenlenen operasyonla Kasım 2015'te Sincar merkez ve çevresi IŞİD'den geri alınarak Sincar'daki IŞİD varlığına son verildi. Ancak operasyon sonrasında KDP ve PKK'nın kontrol ettikleri bölgelerde kalmaları üzerine Sincar ilçesinde biri KDP'nin, diğeri PKK'nın (YBŞ üzerinden) kontrolü olmak üzere iki başlı bir yapılanma meydana geldi. Sincar'daki bu dengeyi, Haşdi Şabi-YPG iş birliği değiştirdi. Sincar ilçe merkezi IŞİD'den temizlenmişti ancak Sincar çevresindeki köylerde hâkimiyet sağlanamamıştı. Bu maksatla Ekim 2017'de Irak merkezî hükûmetiyle Şii milis grupların içerisinde yer aldığı bir çatı yapılanma olan Haşdi Şabi ile YBŞ'nin birlikte gerçekleştirdiği operasyonlar sonucu Sincar'ın çevre nahiye ve köylerinde kontrol sağlandı. Bilahare Irak merkezî hükûmetince Haşdi Şabi Irak'ın resmî güvenlik gücü hâline getirildi ve YBŞ de Haşdi Şabi tarafından maaşa bağlandı. Böylelikle YBŞ'ye meşru koruma kalkanı sağlanırken terör örgütü PKK'nın da eli güçlenmiş oldu.

Sincar'da etkinliğini artıran PKK, bu etkinliğini Süleymaniye, Erbil, Kerkük, Musul gibi şehirlere de yaygınlaştırmaya

BM gözetiminde Bağdat ve Erbil arasında imzalanan Sincar Anlaşması henüz uygulanamadı.

kalkınca Irak merkezî yönetimi PKK'ya karşı adım atmak zorunda kaldı. 9 Ekim 2020'de BM gözetiminde Irak merkezî hükûmeti ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) arasında "Sincar Anlaşması" imzalandı. Anlaşmada, yabancı gruplar olarak ifade edilen PKK terör örgütü ve bölge dışından gelen Şii milis grupların Sincar'dan çıkarılması, Sincar'da güvenliğin Sincar polis güçleri, Irak merkezî yönetim unsurları ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi güçleri arasında gerçekleştirilecek koordinasyonla sağlanması öngörüldü ve anlaşma gereği bölgeye Irak ordu ve polis güçleri konuşlandırıldı ancak Sincar'ın kontrolü bu güçlere bırakılmadı. Böyle olunca da Irak güvenlik güçleri ile YBŞ arasında çatışmalar yaşandı.

Örgüt, Sincar'daki statü değişimine şiddetle karşı çıkıyordu. Çünkü Sincar hem Suriye'de uygulamaya konulan sözde öz yönetim modelinin Irak'ın kuzeyinde de hayata

geçirilmesi planlanan bölgelerden birisiydi hem de PKK'nın Suriye-Irak geçişi konusunda doğrudan bir koridor oluşturması ve YPG üzerindeki etkisi açısından son derece önemliydi. Statü değişikliği bu iki konuyu da riske etmekteydi. Bu nedenle Irak güvenlik güçlerinin bölgeye yerleşmesi sonrasında Sincar'da bulunan PKK unsurlarının bir kısmı Sincar ilçe merkezini terk ederek Sincar Dağı'na çekildi, bazı PKK'lı teröristler ise kıyafet değiştirerek şehir merkezinde kaldı. IŞİD terör örgütünün ilçeyi işgali üzerine bölgeyi terk eden ve 9 yıldır Duhok'taki Şarya Kampı'nda kalan Yezidiler ise Sincar'daki PKK varlığı nedeniyle evlerine dönemediklerini söylüyorlar. Dönüş için Sincar'da durumun normale dönmesini ve Peşmerge'nin de bölgeye geri dönüşünü şart koşuyorlar.

Bölge halkı PKK/YPG'nin Sincar'da bulunmasından rahatsızlığını dile getirse de terör örgütü halka baskıyı, gençleri silah al-

Terör örgütü bu şekilde bölgeye yerleşmeyi müteakip özellikle sınıra yakın bölgelerdeki kamplardan sızma şeklinde Şırnak ve Hakkâri sınır karakollarına ve üs bölgelerine saldırılar gerçekleştirince Türkiye, örgütün bu bölgedeki etkinliğine son vermek amacıyla 1996 yılında Peşmerge güçleriyle birlikte Zaho-Batufa-Begova-Kanimasi bölgelerinde üsler oluşturdu.

maları için zorlamayı, çocukları ailelerinden zorla alarak dağa kaçırmayı sürdürmektedir. Tüm bunlara rağmen, gerek Irak merkezî yönetiminin terör örgütü PKK'nın Sincar'daki varlığına yaklaşımı gerekse bu varlığın sonlandırılmasına yönelik Türkiye'nin Irak merkezî yönetimine yaptığı *müşterek operasyon* teklifi örgüt üzerinde büyük bir baskı yaratmış durumdadır. Bu da PKK açısından Sincar'da elde edilen stratejik kazanımların geleceğinin belirsizliğe itildiği anlamına gelmektedir.

PKK'NIN KURTARILMIŞ BÖLGELERİYLE İLGİLİ GELİŞMELER

Terör örgütü PKK'nın tüm alanlarda stratejik kazanımlarının en büyüğü Irak'ın kuzeyinde elde etmiş olduğu kurtarılmış bölgelerdir. PKK'nın Suriye-Lübnan'da bulunan militanlarını Irak'ın kuzeyine aktarışı, 1980'li yılların başında daha Türkiye'deki terör saldırılarını başlatmadan önceki zamanlara denk gelir. Bölge, İran-Irak Savaşı nedeniyle Irak güvenlik ve sınır güçleri tarafından boşaltılmış, Birinci Körfez Savaşı'ndan sonra da Barzanilerin kontrolüne terk edilmişti. Ancak Barzani güçlerinin bölgeyi kontrolü hemen hiçbir dönemde söz konusu olmadı. Böylesi otoriteden yoksun bir atmosferde bölgeye gelen terör örgütü, kendisi

açısından son derece elverişli olan bu bölgeyi herhangi bir müdahaleye maruz kalmaksızın istediği gibi dizayn etme imkânı buldu ve yıllar içerisinde bölgedeki yüzlerce yerleşik köyü boşaltarak Türkiye sınırından itibaren kuzeyden güneye kademeli olacak şekilde yaklaşık 200 km derinliğe yayılan onlarca terör kampı inşa etti. Anılan kamplar; terör örgütünün militanlarını eğitmek, endoktrine etmek, silahlandırmak, lojistik kaynak yaratmak, varlığını ve faaliyetlerini sistematik ve uzun süreli kılabilecek güvenli bölgeler olması hasebiyle sahip olunması zaruret arz eden bölgelerdi. Ayrıca bu kamplar, örgütün sadece Türkiye'deki faaliyetlerini sürdürebilmesinin bir zarureti değil, Irak'ın kuzeyinde ve Suriye'de etkili olmasının da temel gerekliliğiydi. Tüm bu nedenler aslında bölgenin örgüt açısından stratejik değerinin de bir ifadesiydi.

Terör örgütü bu şekilde bölgeye yerleşmeyi müteakip özellikle sınıra yakın bölgelerdeki kamplardan sızma şeklinde Şırnak ve Hakkâri sınır karakollarına ve üs bölgelerine saldırılar gerçekleştirince Türkiye, örgütün bu bölgedeki etkinliğine son vermek amacıyla 1996 yılında Peşmerge güçleriyle birlikte Zaho-Batufa-Begova-Kanimasi bölgelerinde üsler oluşturdu. Bunun üzerine

terör örgütü faaliyetlerini Zap Suyu'nun doğusunda Avaşin-Basyan ve Hakurk Kamplarında yoğunlaştırdı. Peşinden Türkiye, Metina ve Gara Dağı arasındaki irtibatı kesmek için Zaho Boğazı- Duhok- İmadiye bölgelerinde üs bölgeleri oluşturarak bu iki bölgedeki örgütsel faaliyetleri tahdit etti. Aynı dönemde bölgedeki Bamarni Havaalanı'na da bir tank taburu yerleştirerek Çukurca-Cizre hattının Irak topraklarındaki iz düşümü olan bölgede 15 km derinliğinde güvenli bir bölge oluşturdu. Örgütün Zap Suyu batısındaki faaliyetleri tahdit edilmişti, müteakiben Zap Suyu'nun doğusunda Avaşin-Basyan, Hakurk ve Kandil dâhil bölgede örgütün varlığını tahdide dönük gayretlere girildi. Ancak Mart 2003'te başlayan ABD'nin İkinci Körfez Harekâtı sonrasında Irak'ın kuzeyindeki operasyonlar ABD tarafından engellendi. Böylelikle terör örgütü tüm bölgede güvenli bir üslenme imkânına kavuştu ve zaman içerisinde kendisi için stratejik öneme haiz bir bölge yaratabildi. Örgüt bu sayede Türkiye'deki kırsal alan varlığı son derece zayıflamasına rağmen ayakta kalabildi ve Arap Baharı sürecinde Irak'ın kuzeyinden Suriye'ye aktardığı binlerce teröristle çok kısa sürede burada Halk Savunma Birlikleri (YPG) adıyla örgütlenebildi. Terör örgütü tarafından Irak'ın kuzeyinde bu şekilde oluşturulan kurtarılmış bölgelere "Medya Savunma Alanları" adı verildi. Özellikle Öcalan'ın yakalanması sonrasında gündeme getirilen bu kavram, ilk önce Kandil bölgesi için kullanılmışken 2006 yılından itibaren genişletilerek Metina, Haftanin, Hakurk, Gare, Zap kampları gibi diğer büyük terör kampları da bu kapsama alındı. Terör örgütüncü bu böl-

gelerin kendileri tarafından askerileştirildiği dolayısıyla örgütten izin almaksızın kimsenin bölgeye giremeyeceği açıklandı ve giriş-çıkışlar terör örgütü militanlarının kontrolüne tabi kılındı. Nitekim 5 Haziran 2021'de İKBY bölgesinde Duhok'a bağlı İmadiye ilçesinde güvenliği sağlamak maksadıyla keşif görevi icra eden Peşmerge güçlerine ait askerî araç, anılan bölgelere izinsiz girdiği gerekçesiyle PKK'lı teröristlerin saldırısına maruz kaldı ve 5 Peşmerge hayatını kaybetti, 7 Peşmerge yaralandı.⁶ Yani bölgenin resmî sorumlusu olan Peşmerge'nin bölgeye girmesine dahi müsaade edilmedi.

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN KUZEY İRAK POLİTİKASI

Terör örgütü PKK, Irak'ın kuzeyinde (Suriye'dekine benzer şekilde) kendi öncülüğünde bir yapı kurmayı hedefliyordu. Bölgede böyle bir yapıyı kurabilmenin, tüm Irak kuzeyinde hâkim bir güç olmakla mümkün olduğunun da farkındaydı. Bu nedenle bölgede etki alanını genişletmek maksadıyla yoğun çaba içerisine girdi. Mahmur ve Sincar ilçelerinde kendi kontrolünde kanton benzeri bir yapı oluşturma gayreti ve Türkiye tarafından bölgede başlatılan operasyonları gerekçe göstererek sivil yerleşim alanlarına girmek suretiyle bu bölgeleri kontrol altında tutan İKBY yönetimini tehdit etmesi de bu kapsamdaki faaliyetlerdi.⁷ PKK, bu anlamda bölgedeki TSK varlığını da kendisi için bir beka sorunu saymakta ve bölgedeki Türk askerî güçlerine ve sivil görevlilerine karşı silahlı saldırılarını sürdürmektedir.⁸

⁶ PKK, eylemi üstlendi ve "25 yıldır girilmeyen bölgeye şimdi neden geliyorsunuz?" gibi bir gerekçe ileri sürdü.

⁷ Örgüt, Türkiye'deki bazı Kürt aşiretlerin sosyolojik olarak doğal uzantısının bulunduğu Erbil ve Duhok çevresini KDP ile ortak mücadele alanı olarak görmekte, KYB'nin etkin olduğu Süleymaniye bölgesinde de aktif faaliyet içerisinde, bölgede KYB dışındaki Goran ve Yeni Nesil Hareketi'yle de yakın ilişki içerisinde.

⁸ 17 Temmuz 2019 tarihinde Irak-Erbil Başkonsolosluğumuzda görevli diplomatımız Osman Köse'nin şehit edilmesi gibi.

Irak'taki stratejik kazanımlarının büyük bir risk altında olduğunu ve kendisi açısından krizin gittikçe derinleştiğini fark eden PKK'nın, Türkiye'nin bölgede üslenme maliyetini daha da artırarak, bölgede kalma iradesini kırmak amacıyla öncelikle Irak'ın kuzeyinde daha geniş kapsamlı saldırılara başvurabilir.

TÜRKİYE'NİN SINIR ÖTESİ HAREKÂTLARI

Terör örgütü PKK'nın Türkiye'de uzun süreli üslenme, örgütlenme ve saldırı yapabilme kapasitesini sürdürebilmesi, Irak'ın kuzeyindeki bölgelerde hâkimiyetini sürdürmesiyle mümkün olabildiği için Türkiye'nin de terör örgütüyle etkili olarak mücadele edebilmesi sadece Türkiye içerisindeki teröristleri etkisiz hâle getirmesi, barınma ve saklanma alanlarını ortadan kaldırmasıyla sınırlı kalmayıp PKK'nın Irak'taki varlığına ve faaliyetlerine son verilmesini de bağlıdır. Bu maksatla Türk Silahlı Kuvvetleri, 1980'li yılların ortalarından itibaren Irak'ın kuzeyine sınır ötesi operasyonlar gerçekleştirmeye başladı. Ancak bu operasyonlar daha çok sıcak takip şeklinde küçük kara birlikleri ve daha çok hava kuvvetleriyle yapılan operasyonlardı. Terör örgütü, bölgede varlığını büyüttükçe operasyonların çapı da büyüdü; 1991-1998 yılları arasında Çelik Harekâtı ve Balyoz Harekâtı, 2008 yılında Güneş Operasyonu gerçekleştirildi.

Türkiye 2016 yılından itibaren terörle mücadelede kapsamlı bir konsept değişikliğine gitti ve "çok yönlü" güvenlik anlayışı çerçevesinde "sınırların emniyetini ileriden sağla-

ma ve terörü kaynağında yok etme" stratejisini uygulamaya başladı. Hedef artık sadece "PKK'nın saldırılarının önlenmesi" değil, aynı zamanda PKK'nın "örgütsel olarak zayıflatılması ve sınır bölgeleri içinde ve dışında saldırı düzenleme kabiliyetinin kısıtlanmasıydı." Yeni konseptte, tehdidi sınırlara dayanmadan bertaraf etmek esas alındığı için ülke sınırları içerisinde uygulanan "alan hâkimiyeti" Irak'ın kuzeyinde de uygulanmaya başladı. Yeni konsept çerçevesinde 2017 yılından sonra büyük çaplı operasyonlar yeniden başladı. 2018'de Zap ve Hakurk bölgelerine yönelik "Kararlılık Harekâtı" icra edildi. 27 Mayıs 2019 tarihinde ise Pençe serisi operasyonları başladı ve son olarak Irak'ın kuzeyinden ülkemize yönelen saldırılara "kilit vurulması" kapsamında terör örgütünün kamplarının bulunduğu bölgelerle örgütün bazı elebaşlarının bulunduğu bölgelere yönelik 17 Nisan 2022 tarihinde *Pençe-Kilit* adı verilen operasyon başlatıldı ve hâlen devam etmektedir. Türkiye'nin Irak'ın kuzeyine gerçekleştirdiği operasyonların, terör örgütü PKK'nın Türkiye'ye yönelik terör saldırılarını önlemek ve bölgeyi istikrarsızlaştırarak, bölge ülkeleri ve uluslararası güvenliği tehdit etmesini önlemek amacıyla ve uluslararası hukukun kendisine tanıdığı

meşru müdafaa hakkı çerçevesinde gerçekleştirildiği en yetkili makamlarca defalarca izah edildi.⁹

Türkiye'nin bölgede geçici askerî üsler kurarak uzun süreli kalmasının nedeninin ise terör örgütü tarafından bu bölgeden Türkiye'ye yönelik yapılan saldırıların mütemadiyen tekrar etmesi ve bunun sürekli bir hâl almasının olduğu da ifade edildi. Amaç, *TSK'nın bu bölgedeki operasyonları süresince bölgeden çekilen teröristlerin, operasyon sonrası tekrar bu bölgeyi kullanarak saldırılarını sürdürmelerinin önlenmesiydi*. Diğer bir ifadeyle alan hâkimiyetinin sınırlar ötesinde de tesis edilmesiydi. Aslında terör örgütü açısından sorun da buradan kaynaklandı çünkü bölgede üslenmeyi içermeyen operasyonlar, örgüt tarafından *gelir geçer* olarak algılanıyordu. Bu operasyonları az zayıyla geçiştirmek, buna mukabil azami zayıat verdirebilmek esastı. Azami zayıat verdirebilmenin maksadı ise *bölgeye gelişin maliyetini yüksek tutarak bölgeye gelme iradesinin kırılmasıydı*. Ancak son zamanlarda TSK'nın bölgede üslenmesini esas alan operasyonlar, örgütün bütün bölgesel planlarını altüst etti. Türk askerinin sınırın güneyinde 300 km genişliğinde ve 30 km derinlikteki varlığı, keşif-gözetleme ve ateş-destek unsurlarının imkân kabiliyetleri de dikkate alındığında, en az bu kadarlık ilave derinlikteki bir bölgenin de etki altına alınması demektir. Bu durumun Kandil dâhil tüm bölgeyi tehdit edebilecek bir gelişme olduğu açıktır. Üstelik ileri teknolojik donanımların da desteğiyle yürütülen operasyonlarda PKK'nın üst düzey yöneticilerinin de yer aldığı çok sayıda örgüt men-

subu tesirsiz hâle getirilmiş, ağır kapsamlı saldırılarda örgütün birçok silah ve lojistik merkezi de imha edilmişti.

Netice itibarıyla Türkiye toprakları içerisinde 40 yılda akıtmadık masum kanı bırakmamasına rağmen 40 metre karelik bir bölge kurtaramayan terör örgütü, şimdi de Irak'ın kuzeyinde küresel ve bölgesel destekçilerin teşvik ve katkılarıyla oluşturduğu stratejik değerdeki kurtarılmış bölgelerini (konfor alanlarını) kaybetme riskiyle karşı karşıya kalmıştı. En önemlisi de sınırlarımızda kurulmak istenen "*terör koridoru*" parçalanmıştı. İşte terör örgütü PKK'nın Irak'ın kuzeyindeki harekât bölgelerini öncelikli hedefler hâline getirerek terör saldırıların yoğunlaştırmasının altında yatan temel nedenlerden birisi de buydu.

PKK'nın Irak'ın kuzeyindeki faaliyetlerinin sonunun nereye evrileceği konusu şimdilik belirsizdir. Ancak Irak'taki stratejik kazanımlarının büyük bir risk altında olduğunu ve kendisi açısından krizin gittikçe derinleştiğini fark eden PKK'nın, Türkiye'nin bölgede üslenme maliyetini daha da artırarak, bölgede kalma iradesini kırmak maksadıyla öncelikle Irak'ın kuzeyinde daha geniş kapsamlı saldırılara başvurabilir. Aynı zamanda söz konusu saldırıları imkânlar ölçüsünde, Türkiye ve hatta Suriye'de de deneyebileceği ve bütün bunlardan bir sonuç elde edememesi hâlinde ise Türkiye'nin bu konudaki kararlılığını da dikkate alarak Irak'ın kuzeyindeki ana stratejik merkezini farklı bölge ve ülkelere kaydırma ihtimali de dâhil çeşitli arayışlar içerisinde olacağını değerlendirmek mümkündür.

⁹ NATO Genel Sekreteri Stoltenberg de 13 Haziran 2022 tarihinde yaptığı açıklamada; "Türkiye'nin, terör saldırılarına en çok maruz kalan NATO üyesi" olduğunu ve "bu terör saldırılarına karşı kendini savunma hakkının var olduğunu" ifade etti.

İbrahim Aydın

Uzun zaman güvenlik bürokrasisinde görev yaptı. Temmuz 2020'den bu yana ORSAM bünyesinde başkan danışmanı olarak görev almakta olup ağırlıklı olarak ulusal güvenlik, terör, terörle mücadele, radikalleşme ve savunma sanayisi konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2024

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Email : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)